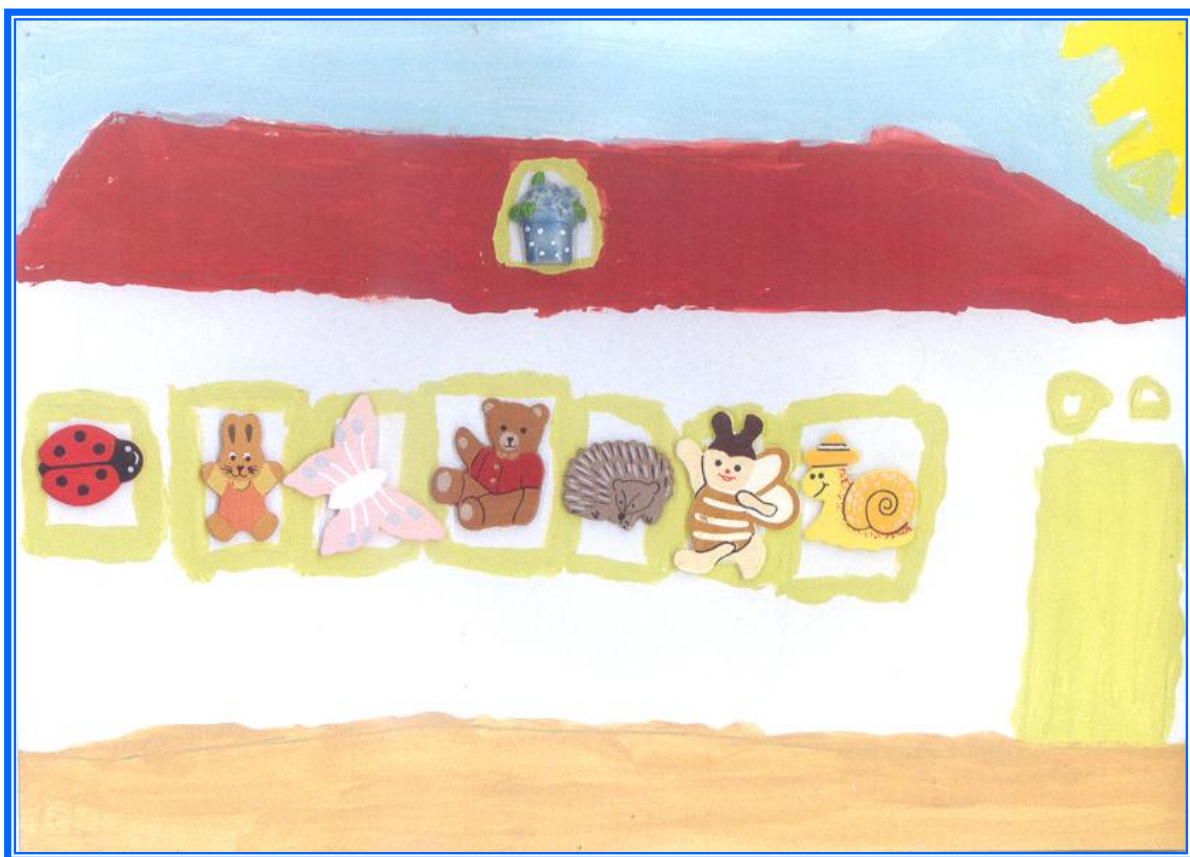

*„Minden első benyomás örökké megmarad a
gyermekben, az első szín, az első zene, az első
virág színezik ki élete előterét.”*

(Masznyik Endre)

MŰVÉSZETI NEVELÉS LEHETŐSÉGEI A PEDAGÓGIAI INNOVÁCIÓ RENDSZERÉBEN

Nefelejcs Óvoda
1078 Budapest
Nefelejcs utca 62.

MŰVÉSZETI NEVELÉS LEHETŐSÉGEI A PEDAGÓGIAI INNOVÁCIÓ RENDSZERÉBEN

1. A művészeti nevelés célja, feladata, lehetőségei, módszerei, eszközei

1.1. A művészeti nevelés célja:

A művészeti nevelés gyermek életének gazdagítása, az esztétikum csodálása, a szép iránti érzékenyítés, a szép iránti nyitottság, a tevékenységek örömeinek átélése

1.2. A művészeti nevelés feladata:

A gyermek ízlésének formálása, képességeinek gazdagítása, az esztétikai fogékonyság kialakítása a változatos zenei-irodalmi-vizuális tevékenységek biztosítása által.

1.3. A művészeti nevelés lehetőségei:

Az esztétikai tevékenységek a teljes személyiségre ható ereje miatt áthathatják egész nevelőmunkánkat. Nevelőmunkánk során az esztétikai élmények befogadtatására és esztétikai tevékenységek gyakorlására, és az ez irányú képességek kialakítására törekszünk. Számos lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermek cselekvő kapcsolatba kerüljön a természettel, a műalkotásokkal, a mindennapi élet esztétikai értékeivel. Ennek során igyekszünk kialakítani az esztétikum létrehozásának, megőrzésének képességét. Közben kialakul a gyermekben az esztétikai érzelem, fogalom, ízlés, esztétikai ítéloképesség.

Állandó törekvésünk, hogy a gyermeket esztétikai élményben részesítsük. Az esztétikai élmény, gyönyörködéssel jár együtt, a gyönyörködés útján válik a gyermek aktív befogadóvá (mese-, zenehallgatás, szép tárgyak, képek, szobrok megtekintése, szép táj szemlélése). Bizonyos alkotás létrehozásával, e célra irányuló tevékenység (mondókázás, versmondás) során alkotó jellegű élményeket él át a gyermek. A gyermekkel kialakított jó kapcsolatunk során ösztönözzük, serkentjük, hogy először játékban, majd esztétikai jellegű tevékenységében megjelenítse formáit, színeit, gesztusait, énekeit, önkifejező alkotásait. Az esztétikai jellegű műveltségterületek (zene, vizualitás, irodalom) komplex hatásrendszerével sajátos módon segítjük a gyermek esztétikai nevelését, globális világlátását. Megismertetjük a

gyermeket a magyar népi kultúra gyöngyszemeivel, mert ezek az alkotások, nekünk szóló, ránk jellemző esztétikai élményt és tartalmat hordoznak.

Derűs, vidám, nyugalmat, bizalmat sugárzó, aktivitást kiváltó légkörben teremtünk lehetőséget arra, hogy a gyermek kapcsolatba kerüljön a művészi jellegű tevékenységekkel. Az óvodás gyermek nagyon fogékony életkorban van. A most átélt esztétikum beépül személyiségébe, amely a későbbi életszakaszokban is meghatározó tényező. Ezért tartjuk nagyon fontosnak, hogy a gyermek a legszigorúbb mércével mért esztétikummal, kulturális értékekkel találkozzon. Ennek érdekében az óvónőink által összegyűjtött irodalmi, ének-zenei, vizuális anyagot alkalmazzuk. A művészi értékű mesék, versek, dalok, táncok kincsesházába kívánjuk bevezetni a gyermeket.

1.4. A művészeti nevelés módszerei:

- személyes példa- és mintaadás
- játék
- kooperatív tanulás
- projekt módszer alkalmazása
- bemutatás
- előadás
- megfigyelés
- cselekedtetés

1.5. A művészeti nevelés eszközei:

Minden nap alkalmat nyújtunk a komplex esztétikai tevékenységek szabad gyakorlására a játék folyamán. Elérhető helyen mindig megtalálják a gyermekek a vizuális tevékenységek eszközeit (papírok, kréták, filctollak, ceruzák, ollók, ragasztók, festékek, gyurma, agyag), az irodalmi élményt segítő, felidéző tárgyakat (bábok, fejdíszek, átváltozást elősegítő öltözékek, mesés-, képeskönyvek), a zenéléshez használható hangszereket (csengő-bongó, ritmus- és ütőhangszerek).

Nagy jelentőséget tulajdonítunk azoknak a könyveknek, képes újságoknak, amelyeket a gyermek kezébe adunk. A könyvek kiválasztását illetően meghatározó azok szín és formavilága, ábrázolási módja, a tekintetben, hogy a gyermek érdeklődését felkeltse, ízlését pozitív irányba formálja.

2. A művészeti nevelés hatékonyságát elősegítő területek, módszerek, eszközök pedagógiai innovációja

A művészeti nevelés óvodánk Helyi Nevelési Programjában az „Eszztétikai tevékenységek az óvodában - A művészeti nevelés lehetőségei” című fejezetében minden területen lefedetten megtalálható. Az innovációban nagyobb hangsúlyt szeretnénk fektetni az alábbi módszerekre:

- néphagyományok,
- bábjáték,
- drámajáték.

2.1. Néphagyományok

„A jövő nem képzelhető el a múlt ismerete nélkül.”

A néphagyományok átadásában kiemelkedő feladata van az óvodapedagógusoknak. A népi kultúránk értékeit továbbra is fontosnak s a felnövekvő nemzedék számára átadandónak tartjuk. Ez a tudás, hagyomány épüljön be a gyermekeink életébe.

A népi kultúra gazdag világából tudatosan válogatunk. A szokások többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, a munkához, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint egyházi ünnepekhez fűződik (pl.: Márton napi népszokások, Lucázás, télkergetés, farsang, húsvét, májusfa állítás, pünkösdlés stb.).

Komplex lehetőségei a nevelés során: élményt ad, szórakozást nyújt, ismeretekhez segít, fejleszti az ízlést, közösséget épít, hazaszeretetre nevel, viselkedési mintákat közvetít, megalapozza a gyermek érzelmi, hitbeli, esztétikai és morális biztonságát.

A néphagyomány személyes kapcsolatokon keresztül közvetve, vagy közvetlenül hat, melyben a gyermek tanul és fejlődnek képességei

2.1.1. Népi zene és tánc

A kisgyermek zenét hallva azonnal elkezd arra ritmikusan mozogni, lépegetni, tapsolgatni, tehát már az óvodában foglalkozni kell valamiféle ritmikus mozgással. Nem gondolunk színpadra alkotott koreográfiákra, hanem a magyar néptánc, társas elemeit emeljük ki. Ehhez szükséges a népi gyermekjátékok beépítése, a néptánc alaplépéseinek megtanítása és

alkalmazása (pl.: lakodalmas, pünkösdi király-királyné választása, betlehemezés, szüreti mulatság).

Az ilyen irányú megszerzett ismeretek eligazítanak, rendet teremtenek a hétköznapi és az ünnepek világában, erkölcsi tartás megszerzésére alkalmasak, közösséget építenek, a szűkebb szülőföld megszerettetésén kívül hazaszeretetre nevelnek, biztosítják a kisgyermek identitástudatának kialakulását. Élményekben részesülnek az óvodai csoportok, az odatartozó egyének, gazdagodik képzelőerejük, fejlődik beszédképességük, képalkotó fantáziájuk, ízlésük és nem utolsósorban zenei és mozgáskultúrájuk is csiszolódik.

2.1.1.1. A pedagógus feladata:

- a gyermekek számára olyan zenei anyagot válogasson és olyan ismeretanyagot állítson össze, amelyek a gyermekek nyelvén íródnak,
- a zenei válogatás igényes legyen, híven tükrözze a néphagyományokat, alkalmazkodjon a gyermekek életkorához és egyéni képességeikhez,
- felkeltse a gyermekek érdeklődését a népi zene és tánc iránt,
- a tehetséges gyermekek számára biztosítsa a fejlődés lehetőségét.

2.1.2. Rajz, mintázás, kézimunka

A kézműves tevékenységeknél fontos, hogy minél több a környezetünkben fellelhető, természetes anyaggal és annak megmunkálásával ismerkedjenek meg a gyermekek. Tapasztalják meg, mi rejlik az anyagokban, hogyan kelnek életre.

A népi tárgyak formakincse, a technikák, az anyagokkal való munkálkodás és kísérletezés kifogyhatatlan lehetőséget rejt a fejlesztés számára.

A gyermekek az anyaghoz, a mesterséghez, az alkotáshoz, munkához való viszonyáról a tevékenységeken, élményeken és saját megtapasztalásán keresztül szerez tudást. A tevékenységek jó része több napra való elfoglaltságot jelent. A folyamatos közös munka állandó kapcsolatot feltételez a társakkal, tervezést a következő feladatra, a következő napra.

2.1.2.1. A pedagógus feladata:

- a szülők bevonása alkalmanként a neves napokba, közös kézműves tevékenységbe,
- eszközök biztosítása, alkalmazása,
- ötlettár bővítése, szakirodalom tanulmányozása,
- szemléltetőeszközök alkalmazása,
- egymástól való tanulás.

2.1.3. Vers-mese

A mondókák, versek, mesék olyan varázseszközök a kezünkben, melyekkel a gyermekek érzelmi, értelmi szükségleteinek kielégítésén túl az anyanyelvi kompetenciákat is fejleszthetjük. De ez csak ráadás, s csak akkor tud sikeres lenni, ha megengedjük, hogy szöveg emocionálisan, esztétikummal hasson, okozzon örömet, hiszen csak így tud kiteljesedni a nyelvi-kommunikációs hatása.

A magyar népmesék és népi rigmusoknak kiemelt jelentőséget tulajdonítunk. Azt kell a gyermekekkel megéreztetnünk, hogy a történetek, mesék, versek róluk szólnak, nekik szólnak, segítenek eligazodni a világban, a lelkükben kavargó érzelmekben, indulatokban.

2.1.3.1. A pedagógus feladata:

- a helyes irodalmi anyag megválasztása és választott anyag hatásának átgondolása,
- a népi kifejezések, szólások, közmondások tudatos használata, értelmezése.

A mese érzelmi és erkölcsi nevelő hatása Lengyel László megfogalmazásában: „...*a mese erkölcsé sajátos világi hit, amelyben az egyik döntő elem, hogy az emberek egyenlőek.*” Ezt a lényeges mondanivalót a népmesék segítségével a gyermekek számára közvetítjük.

2.2. Bábjáték

2.2.1. Miért pont a bábjáték?

A bábjáték komplexitása miatt alkalmas módszer a gyermeki személyiség fejlesztésére.

Hatásossága vitathatatlan, mert:

- utat nyit a gyermek és a felnőtt, vagy a gyermek és gyermek között,
- segít abban, hogy ne kelljen még önmagát a gyermeknek megmutatni,
- kielégíti a szereplési vágyat,
- képszerű, s ez megfelel a gyermek vizuális beállítottságának,
- dramatikus, ezért megfelel a gyermeki léleknek,
- mozgásra épül a cselekménye, a gyermek a saját mozgásához hasonló mozgásokra jól reagál, s a mozgásos élmény örömet jelent számára,
- jelképes, s így a bábjáték a jelképes, mesei történismódjával a gyermek gondolkodásmódjának jobban megfelel,
- csodálatos, mert az élettelen bábu megelevenedik, élni kezd, s ez a csoda újból átélhető valóság. A varázslat a gyermek előtt történik meg, s még akkor is élvezi, ha bábút ő maga mozgatja,
- az érzelmek kivetítését, lereagálását biztosítja, elfojtott vágyakat, indulatokat, érzelmeket lehet kiélni, félelmeket feloldani,
- művészi erejével hat,
- különleges élményt ad az ép és a fogyatékkal élő gyermekeknek is,
- alkalmas az ép és a speciális nevelési szükségletű gyermekek nevelésére, fejlesztésére,
- az integráció hatékony eszköze.

2.2.2. A pedagógus feladata:

- tudatos tervezés, a feladathoz rendelni módszert, az eszközt
- szemléletváltás: a bábokat nem csak a beszoktatásnál, az irodalmi foglalkozáson, hanem a környezeti nevelés, a vizuális, az ének-, a matematikai tevékenységek közben is elő lehet venni (pl.: a matematikai tevékenységeken is könnyebben megérthető a feladat, mert képzelete jobban mozgósítható, az értékelés, a visszajelzés és a javítás is a játék részévé válik).
- minden csoportban legyen egy bábos sarok, ahol megtalálható a paraván is, a bábok széles választéka (ujjbáb, gyermek és felnőtt kesztyűbáb, marionett bábok, a

gyermekek által készített fakanál-, és síkbábok stb.), így a spontán játékra bármikor lehetőség van.

2.3. Drámajáték

A művészeti nevelés egyik eszköze is lehet a drámajáték. A benne élő, általa nevelődő személy fogékonyabbá válik a társművészetek, zene, tánc, képzőművészet befogadására.

A tevékenységek megvalósulását elősegítő módszer, mely által elérhető a nevelés célja.

2.3.1. A drámajáték a művészeti nevelés területén elősegíti:

- a közösségben, a közösségért tevékenykedő gyermek aktivitásának serkentését,
- önismeretének, emberismeretének gazdagodását,
- alkotóképességének, önálló, rugalmas gazdagodásának fejlődését,
- megtervezett feladatra, a munkára való szoktatást, az összpontosított feladatvégzést,
- mozgásának összerendezettségét, kifejező voltát,
- felszabadultságát, mely oldja gátlásait,
- önbizalmának növelését
- erkölcsi fejlődését
- viselkedését
- az igazságérzet fejlődését
- a dönteni tudás képességét
- a másság elfogadását
- a fontos illemszabályok belsővé válását.

2.3.2. A drámajáték alkalmazási lehetőségei

- visszahúzódozóbb, társak előtt nehezebben megnyilvánuló gyermekeknél (pl.: együttműködésen alapuló játékok)
- túlzott önértékeléssel bíró gyermekeknél (pl.: együttműködésen alapuló játékok)
- szemkontaktust kerülő gyermekek esetében (pl.: kacsintós játékok)
- testi érintést nem tűrő gyermekek esetén (pl.: bizalomjátékok)
- integrálás segítésére (pl.: szituációs játékok, ezen belül is a kirekesztős játékok)

2.3.3. A drámajáték hatása

- gazdagítja a nevelőmunkát,
- színesebbé teszi a foglalkozásokat,
- viselkedési bátorságot ad, biztonságot nyújt a résztvevőknek,
- természetes kapcsolatot teremt a résztvevők között,
- aktivizálja a kommunikációt.

2.3.4. A pedagógus feladata:

- oldott, vidám légkör
- a gyermekek képességeihez és életkorukhoz igazodva válassza meg a játékokat (a „jó gyakorlat” során átvett játékgyűjtemény felhasználásával),
- az ismeretanyaghoz rendelje a megfelelő drámajátékot,
- lehetőség szerint olyan játékokat alkalmazzunk, amelyek a gyermekek saját élményeire, tapasztalataira épülnek,
- a játékban való részvételre senkit ne kényszerítsen,
- biztosítsa a játékból való ki-, illetve a játékba való visszalépés lehetőségét.

2.3.5. A játékok vezetéséhez szükséges pedagógiai tulajdonságok:

- jó kommunikációs készség,
- rugalmasság,
- következetesség,
- kreativitás,
- tudatos szerepvállalás,
- empátia,

melyek folyamatos fejlesztésére és elősegítésére van szükség.

A drámajátékot játszhatjuk játékidőben, tevékenységek alkalmával, annak megfelelően, amikor szükségét látjuk. A tanulási tevékenységekben bármikor felhasználható - motiváció, ráhangolódás, egy-egy téma előkészítése, feldolgozása, rendszerezés, összegzés –, **de mindig a pedagógiai feladatok és célok figyelembevételével.**

3. Az élmények szerepe a művészeti nevelésben

Célunk, hogy óvodánkban, a gyermek élményekben gazdag, érzelmi nevelésben részesüljön. Változatos tevékenységek biztosításával, természetes élethelyzetek megteremtésével juttatjuk a gyermeket pozitív élményekhez.

A gyermek élményei fakadhatnak

- természetes élethelyzetekből,
- a gyermek tevékenységeiből,
- a közvetlen környezet felfedezéséből,
- a művészetekkel való találkozásokból,
- az ünnepekből, hagyományokból.

Élmény gazdag óvodai nevelésünk talaján minden gyermek jól érzi magát, programjaink pozitívan hatnak az ép és sajátos nevelési igényű gyermekekre egyaránt.

3.1. Az élményeket óvodán belüli, óvodán kívüli programokkal, illetve a nemzetiségi, etnikai-kisebbségi, migráns gyermekek kulturális hagyományainak ápolásával színesítjük.

3.1.1. Óvodán belüli programok

A már meglévő állandó programokat, hagyományokat (Aprók tánca a Kolompos együttessel, Nefelejcs Bábszínház előadásai, Nefelejcs Napok, Alma együttes koncertjei) az alábbi élményekkel kívánjuk színesíteni:

- csoportok előadásai egymás örömére - bábozás, dramatizálás, népi gyermekjátékok stb. (a gyermek tevékenységéből fakadó élmények)
- óvónők által előadott műsorok - csoporton belüli hangszerbemutatók, bábelőadások, táncbemutatók, kórus stb. (művészetekkel való találkozás)
- csoporton belüli szabad játék alatt állandóan biztosított bábozási lehetőség (természetes élethelyzetekből adódó élmények)
- újabb, színvonalas előadások biztosítása (művészetekkel való találkozás)
- a gyermekek munkáiból összeállított időszakos kiállítások (a gyermek tevékenységéből fakadó élmények)

- a nemzetiségi, etnikai-kisebbségi, migráns gyermekek kulturális hagyományainak ápolása csoporton belüli gyermek és szülő hagyományápoló bemutatkozása, vagy óvoda szintű multikulturális előadása (művészetekkel való találkozás)

A nyilvános programokon lehetőséget biztosítunk a szülőknek a betekintésre, bekapcsolódásra.

3.1.2. Óvodán kívüli programok

A jól bevált óvodán kívüli programokat (múzeumlátogatások, bábszínház és táncszínház előadások) lehetőség szerint az alábbi programokkal kívánjuk színesíteni:

- újabb, az ismeretanyaghoz kapcsolódó kiállítások megtekintése
- célirányos séták a fővárosban: műemlék jellegű épületek, szobrok, műalkotások megtekintése, megismertetése
- témakörökhöz kapcsolódó bábjátékok megtekintése
- szülőkkel közösen óvodán kívüli program szervezése: táncházakon, kiállításokon, koncerteken való részvétel
- óvoda-iskola átmenetet elősegítő kölcsönös kulturális programokon való részvétel

4. Összegzés

Az innovációba az óvoda valamennyi csoportja és munkatársa bekapcsolódik és hosszú távon beépíti mindennapi munkájába.

A fenntartót, a szülőket és a társintézményeket tájékoztatjuk az innováció tartalmáról, és a későbbiekben bevonjuk őket a megvalósításába.

4.1. Az innováció hosszú távú célja

Olyan kompetenciák megalapozása, kialakítása, melyek a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaira és egyéni képességeire építve lehetővé teszi az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges készségek és képességek kialakítását a művészeti nevelés eszközeinek felhasználásával, partnereink, a szülők és a fenntartó megalégedésére.

4.2. Várható hatások, eredmények

A művészeti élményekre nyitott, befogadó, az értékeket megbecsülő, a szépet meglátó, érzélem gazdag, a másságot elfogadó és az integrációt segítő gyermekekké válnak az óvodánkba járó gyermekek, partnereink, a szülők és a fenntartó megalégedésére.

4.3. A program fenntarthatósága

A program fenntarthatóságát biztosítja a pedagógusok elméleti továbbképzése, óvodán belüli és óvodán kívüli hospitálásokon való részvétele, tapasztalatcseréje, információ áramoltatása, átadása, a szemlélet formálása, a nevelőközösségre gyakorolt pozitív hatása.

